

Motion till riksdagen
2012/13: MJ426

av Matilda Ernkrans m.fl. (S)

Hållbar natur- och viltvård

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	2
Hållbar natur- och viltvård	2
Allemansrätten	2
Jakt och viltvård	3
Älgstam i balans	3
Vargen	4
Vildsvin	5
Mårdhund	5
Fjälljakten	6
Skotertrafik	6
Rovdjursskadeersättningen	7

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur de skyldigheter allemansrätten innebär efterlevs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen aktivt ska utvärdera det nya systemet för älgförvaltning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se till att det i de gemensamma riktlinjerna för utökad skydds jakt på varg ingår ett ökat lokalt medinflytande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska avblåsa projektet med inplantering av varg.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behövs ett mer aktivt arbete för att minska stammen av vildsvin.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en översyn av samernas ersättningssystem för rovdjursskador.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn av skotertrafiken som bl.a. kan ge svar på hur finansiering och planering kan ske nationellt.

Hållbar natur- och viltvård

Svenskarna är ett natur- och friluftslivsälskande folk. Hela 89 procent har i undersökningar uppgett att de under längre ledigheter, semestrar och lov är ute i naturen ganska eller mycket ofta.

Friluftslivet är positivt både för folkhälsan och för vårt välbefinnande men kan också bidra till landsbygdsutveckling och regional tillväxt. Sveriges skogar, sjöar, skärgårdar och fjäll är några av de unika miljöer som ger stora möjligheter för ett aktivt friluftsliv. Allemansrätten är central för friluftslivet och bör värnas än starkare.

Allemansrätten

Allemansrätten är en viktig del av den svenska folksjälen och identiteten. Den senaste tiden har debatten ökat kring missbruk av allemansrätten. Det har t.ex. handlat om forsränningsföretag och om bärplockarföretag.

Det vore olyckligt att luckra upp allemansrätten, menar vi. Allemansrätten ska värnas, inte tvärtom. Vi vill betona att allemansrätten innebär både rättigheter och skyldigheter. Det vi bör göra är att öka tillsynen av de företag som

verkar i naturmark. Många av dessa företag ger viktiga arbetstillfällen i glesbygd, och vi menar att det är en verksamhet som behöver utökas snarare än ytterligare regleras. Vi tror också att det oftare kan behövas en dialog emellan företagen och markägaren för att klarlägga vad allemansrättens skyldigheter innebär.

Jakt och viltvård

Jakt och viltvård utgör en viktig del av många människors vardag. Möjligheten att jaga, spåra, iakttä och fotografera eller filma vilda djur och fåglar har stor betydelse, både som yrkesutövning och som fritidssysselsättning. Jakten är en av mänsklighetens äldsta kulturyttringar. Förre var jakten en nödvändighet för att kunna överleva, i dag ett fritidsintresse och en form av rekreation. Drygt 300 000 utbildade jägare deltar varje år i den svenska jakten, företrädesvis i älgjakten. Vi socialdemokrater vill öka intresset ytterligare. Människor som bor i tätorter och som inte själva äger mark ska kunna lära sig att jaga. Jakt ska vara ekonomiskt och praktiskt tillgängligt för alla, inte bara för några få.

Ärligen skjuts cirka 90 000 älgar och 200 000 rådjur i Sverige.¹ För många människor är viltköttet en viktig del av livsmedelsförsörjningen. Möjligheten att jaga och att få vilt kött värdesätts högt av dem som utövar jakt och är en väsentlig del av deras välfärd.

Det är därför av stor betydelse att viltstammarna i Sverige förvaltas på ett professionellt sätt och att staten utvärderar de system som vi har. Det vilda köttet har också den fördelen att det är klimatneutralt till skillnad från kött från tamdjur.

Vi menar också att rennäringen i Sverige utgör en viktig ingrediens i den svenska livsmedelsproduktionen. Den tillför kvalitet och kött med liten klimatpåverkan. Förädling och försäljning av renköttprodukter är väsentliga också av sysselsättningspolitiska skäl.

Älgstam i balans

Inom den svenska jakten har älgjakten en särställning. Omkring 100 000 älgar skjuts varje år, vilket ger älgkött till ett värde av nära en halv miljard kronor om året. Älgförvaltningen är inriktad på att skapa en livskraftig älgstam med hög kvalitet och i balans med betet. Under 2012 har det nya systemet för älgförvaltning börjat fungera rent praktiskt.

Vi har dock upplevt att det finns många frågetecken och en stor oro kring ekonomin i systemet. Regeringen menar att alla ökade kostnader det nya systemet kan medföra ska finansieras av den enskilde jägaren, men vi anser

¹ Naturvårdsverket <http://www.naturvardsverket.se/Start/Naturvard/Jakt-och-vilt/Jakt/> Uppdaterad 6 november 2011.

Fel! Okänt namn på

att det kommer att leda till stora problem. Om bara de jägare som har gott om pengar ska kunna jaga hotas hela den svenska viltvårdsmodellen, som vi menar måste bygga på att jakten och viltvården är till för alla och är därmed också allas gemensamma ansvar. Luckras det upp tror vi att konsekvenserna blir stora. Speciellt är detta viktigt eftersom arrendepriiserna har ökat – inte minst genom det statliga Sveaskogs agerande. Ska vi verkligen låta jakten bli en klassfråga? Vi anser att det är nödvändigt att regeringen har säkerställt att kostnaderna för den nya förvaltningen inte kommer att överstiga intäkterna och att den inte kommer att medföra att de enskilda jägarna ska bära den ökade kostnaden själva. En älgstam med kvalitet som långsiktigt sköts är viktigt anser vi.

Vi anser att vi noga behöver följa utvecklingen och kontinuerligt analysera det nya systemet. Vi anser att det är nödvändigt att regeringen säkerställer att kostnaderna för den nya förvaltningen inte kommer att överstiga intäkterna och att den inte kommer att medföra att de enskilda jägarna ska bära den ökade kostnaden själva.

Regeringen bör så snart som möjligt aktivt utvärdera det nya systemet för älgförvaltning.

Vargen

Vi menar att målet är att hitta en politik för vargen som bejaktar två problem: konflikten mellan varg och människa i vissa områden samt målet att bevara en långsiktigt hållbar vargstam i Sverige. För detta behövs en politik som håller långsiktigt.

EU-kommissionen har konstaterat att den bedrivna politiken med licensjakt på varg inte är förenlig med unionens art- och habitatdirektiv. Regeringen har av det skälet beslutat att avblåsa licensjakten. Regeringen har också beslutat om förändringarna i jaktförordningens paragraf 23 som innebär en ny modell för skydds jakt på varg där beslut om skydds jakt kan fattas i förebyggande syfte. De nya reglerna trädde i kraft 15 januari 2012.

En lyckad rovdjurspolitik vilar ytterst på acceptans för den förda politiken. Till det finns det inga genvägar.

Regeringen har i flera skrivelser till kommissionen förklarat den svenska rovdjurspolitiken men kommissionens bedömning att den svenska licensjakten inte är förenlig med habitatdirektivet står fast. Vid nuvarande situation för vargstammen skulle en anmälan till EU-domstolen med all sannolikhet utmynna i att Sverige förlorar.

Konflikter mellan varg och människa uppstår framför allt i samband med djurhållning och jakt. Vargen är ett hot mot tamdjur, vilket innebär ökade kostnader och oro för djurägare. I områden med varg försvåras jakt eftersom jakthundarna riskerar att rivas av vargen. Allt detta gör att människor känner oro och rädsla, och för oss socialdemokrater är det viktigt att politiken bygger på respekt för människors rätt att leva, bo och verka var de vill.

De stora problemen finns i dag i ett mindre antal svenska kommuner. I de allra flesta svenska kommuner råder inga eller små konflikter eftersom det inte finns varg där eller endast ett fåtal.

Fel! Okänt namn på

Vi ser därför positivt på de nya regler för utökad skydds jakt som regeringen presenterat. Skyddsjakten möjliggör ett tydligare utpekande av vilka individer det är som ska jagas. Det innebär en bättre kontroll av jakten – både i aspekten vilka genetiska individer som bevaras och vilka revir som genom jakten ska decimeras.

Vi tro också att det är viktigt att de nya reglerna används för att åstadkomma ett ökat lokalt ansvar för vargstammen i de kommuner där konflikterna uppstått. Där måste det lokala inflytandet öka och vargens expansion hejdas. Det tror vi ökar acceptansen för varg på lång sikt. För att åstadkomma det tror vi att antalet vargar och vargrevir i de 10–15 kommuner där problemen är som störst inte får öka.

Vi är positiva till de nya regler för utökad skydds jakt som regeringen beslutat om men anser att i de nya gemensamma riktlinjerna för förvaltningen av vargstammen bör ingå ett ökat lokalt medinflytande.

För att vargstammen ska bli långsiktigt hållbar måste den tillåtas växa men då på andra håll. Att stammen förstärks genetiskt är mycket viktigt. Naturlig invandring är det bästa. Vi tror inte på inplantering av varg. Vi menar att regeringen ska avblåsa projektet med inplantering av varg.

Vi har i EU tillsammans kommit överens om att använda begreppet gynnsam bevarandestatus. Det handlar om komplexa förhållanden som stammens genetiska status, dess spridning och förutsättningar att verka naturligt med möjligheter till bytesdjur med mera.

Vår vargpolitik är enkel. Begränsa vargen i de områden där det idag finns sociala konflikter men håll fast vid en långsiktig miniminivå på 200 vargar. Se till att förvaltningen sker med ett stort lokalt inflytande och ge vargen tid att hitta sin plats i svensk natur i samspel med människor så kan vargstammen nå gynnsam bevarandestatus.

Vildsvin

Vildsvinen orsakar stora skador i det svenska jordbruket. Ett mer aktivt arbete behövs för att minska stammen. Det är dock viktigt att fångstmetoder som innebär ett stort lidande för djuret inte ska vara tillåtna. Ett omfattande arbete bedrivs för att hantera de problem som kan vara förenade med vissa jaktformer. Naturvårdsverket ser nu över riktlinjerna för redskap vid fångst av levande vildsvin.

Mårdhund

Mårdhunden kommer ursprungligen från östra Asien men kom till Ryssland för pälsuppfödning. Den har sedan rymt, alternativt medvetet planterats ut, och dess utbredning har nått Sverige. Den finns idag främst i Norrbotten och Västerbotten och eftersom den är en invasiv art ger den negativa konsekvenser på den inhemska faunan, främst på markhäckande fåglar i våtmarksområden och på amfibier. Mårdhunden kan även sprida sjukdomar, bland annat rabies och rävens dvärgbandmask. Det finns idag en bra fungerande förvaltningsplan för att förhindra att mårdhunden sprider sig vidare i Sverige. Vi

Fel! Okänt namn på

menar att det är viktigt att fortsatta insatser görs för att begränsa mårdhundens expansion ytterligare.

Fjälljakten

Regeringen har lämnat besked hur den avser att hantera det tillkännagivande riksdagen gjorde 2012 kring fjälljakten. Frågan ska begravas i en maratonutredning.

Frågan om fjälljakten har varit flitigt debatterad i riksdagen sedan regeringen beslutade sig för att göra förändringen i rennäringsförordningen som ledde till att småviltsjakten i de svenska fjällen öppnades för jakt på samma villkor, oavsett om du är bosatt i Sverige eller ej. Upprinnelsen för de ändrade reglerna kom från en försiktig förfrågan från EU-kommissionen till den då helt nyttillträdde borgerliga regeringen 2006. Frågan gällde om Sverige möjligen bröt mot tjänstedirektivet och om Sverige i så fall eventuellt skulle göra något åt det. Istället för att starta en dialog med kommissionen valde regeringen att ändra reglerna direkt. Det var ett kontroversiellt beslut som upprörde många. Debatten har sedan dess varit i full fart, och regeringsföreträdarnas argument för förändringen har varit många och skiftande genom åren. Inget av dem har dock varit hållbart. Det ledde till att en majoritet i riksdagen i mars 2012 beslutade att tillkännage följande: ”Regeringen bör långsiktigt trygga fjälljakten och i det arbetet ompröva bestämmelserna i 3 § rennäringsförordningen i syfte att återgå till regleringen som den var utformad före förändringen våren 2007.”

Men det kan inte ha kommit som en nyhet för regeringen. Ett liknande tillkännagivande hade majoritet i miljö- och jordbruksutskottet ett år tidigare. Regeringen hade därmed haft ett helt år på sig att komma till en lösning i frågan. Nu har regeringen beslutat att lägga in frågan om fjälljakten i en utredning som ska komma med sitt betänkande om två och ett halvt år. Vi är mycket kritiska till detta och menar att regeringen på detta sätt försöker kringgå riksdagsmajoritetens vilja. Utredningen i övrigt gäller en helhetsöversyn av jaktlagstiftningen. Fjälljakten regleras dock i förordning, vilken regeringen kan ändra i under vilket regeringssammanträde den vill – precis som den gjorde 2007. Det finns ingen anledning att frågan ska ligga i en utredning om jaktlagstiftningen. Det tyder på brist på både mod, vilja och intresse från regeringen att lösa problemen.

Skotertrafik

Snöskotern gör det möjligt att ta sig ut till platser som man inte når så lätt på skidor men den kan också vara ett störningsmoment för andra. Välutbyggda och fungerande skoterleder är ett måste inte minst för besöksnäringen. I de områden i fjällen där det är förbjudet att köra skoter finns det skoterleder som en möjlighet att ändå röra sig i och genom dessa områden. Men det finns en mängd olika typer av skoterleder och, menar vi, behov av att skapa ett övergripande ansvar för anläggning och ansvar för snöskoterlederna samt organi-

Fel! Okänt namn på

sering och ansvar för utbyggnaden av nya skoterleder. Vi behöver ordning på strukturerna i planering och finansiering av skötseln av skoterlederna. Det lokala inflytandet är viktigt men det behövs en nationell samsyn i hur reglerna ska tolkas för att så smidigt som möjligt få till likartade regler. En nationell översyn av skotertrafiken är en möjlighet för att ge svar på hur finansiering och planering ska kunna ske på ett likartat sätt i de berörda länen.

Rovdjursskadeersättningen

SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) har genomfört ett treårigt forskningsprojekt som ska ge svar på hur mycket ren en björn fäller, och i studien ingår två samebyar. Studien visar att bland de dräktiga vajor som hade försetts med sändare kan man konstatera att 43 procent saknade kalv vid årets renkalvsmärkning. Något som direkt kan kopplas till ett ökat rovdjurstryck av framför allt björn. Eftersom björnstammen har ökat de tio senaste åren jämfört med andra predatorer på ren bedömer både samebyarna och SLU att björnen är en betydligt större predator på renkalv än vad som tidigare varit känt.

De nya forskningsresultaten borde föranleda en översyn av ersättningssystemet för samerna pga. rovdjursskador. Vi anser att det är viktigt att värna den lagstadgade rovdjursskadeersättningen till rennäringen. Vi menar att rovdjurspolitiken i stort är beroende av att det ersättningssystem som finns fungerar tillfredsställande. Det gör det inte idag. Kritiken är hård, och i många fall är det den enskilde företagaren i glesbygd som får stå för de förluster som en centralt beslutad rovdjurspolitik medför om inte ersättningssystemen fungerar.

Stockholm den 3 oktober 2012

Matilda Ernkrans (S)

Johan Löfstrand (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Sara Karlsson (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)

Pyry Niemi (S)

Christina Karlsson (S)